

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; leto: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; leto: Din. 100.—

Velika doba.

Opetovano se je naš list že bavil z dejstvom, da pomeni vsesplošni položaj nekak prehod v novi družabni in gospodarski red. Stoletja liberalizma in svobodnjaštva sta dosedanji družabni in gospodarski red pretvorila v nestvor in v stalni vir krivice in zatiranja. Danes se vsepovsod usiljujejo novi načrti in nove misli, narekovane iz neznanosti družabnih in gospodarskih razmer. Človeštvo zapušča dosedanje liberalno pojmovanje družabnega in gospodarskega življenja, ki prepušča poedinca lastni moči in nemoči in se vedno bolj podaja v drugi ekstrem vezane fašistične in komunistične družbe, v kateri je poedinčeva vloga popolnoma podrejenega značaja in sta družba in država prvi in edini element družabnega življenja.

Kdor gleda sedanji družabni in gospodarski razvoj, ki nosi znamenja liktorskega snopa, kljukastega križa in srpa s kladivom, pod vidikom obeh ekstremov, ki si danes podajata roko, ta more edini razumeti vso šilo sedanjega boja za nove oblike družabnega in gospodarskega življenja. Le-ta edini bo tudi zamogel v tem vrvežu misli in naziranj ohraniti lastno ravnotežje, je predpogoj solidnega napredka.

Vajeni smo gledati ta silni boj zgolj iz političnega vidika kot boj posameznih držav in državnih skupin ter skupin v državi. Enako zanimiv in poučen pa je pogled v preokret sedanjega socialnega in socialno-političnega življenja. Roosevelt, ameriški predsednik, je nedavno izdelal pod pritiskom popolnega zastoja ameriškega gospodarstva nekak program, ki določuje odnose delavcev in podjetnikov predvsem glede delavskih plač, in ga predložil v podpis gospodarskim velepodjetjem. Podjetja so ta program domala že vsa odobrila. Ameriška vlada zagovarja svoje poseganje v gospodarsko življenje z izjavo, da hoče s tem programom svojega predsednika zaježiti val brezposelnih delavcev in ustvariti nove možnosti gospodarskega procvita. Drugod — v prvi vrsti v evropskih državah — se skuša ustvariti nove oblike zaposlitve delavcev z naseljevanjem delavskih družin na deželi (Nemčija) ali s pomočjo državno organizirane delavske službe (Avstrija) in še drugih več.

Tudi kar se tiče neposredno razmerja delavcev do podjetnikov, torej delovnega prava, so na vidiku velike reforme. Kolektivna pogodba, ki predstavlja zadnjo stopnjo boja med delodajci in delojemalci, gre svojemu koncu nasproti. Že se najavljajo nove oblike delovnega prava, katerih ena je italijanski takozvani kooperativni sistem, v katerem narekuje država način razmerja delavcev do podjetnikov, in druga še nejasna oblika organiziranega stanu, ki bo združevala delavca in podjetnike v eni stanovski organizaciji. Gotovo je predvsem eno: dosedanja kolektivna delavska pogodba se v svoji stari obliki ne vrne več, ker se danes izjavljajo proti njej delavci, podjetniki in država.

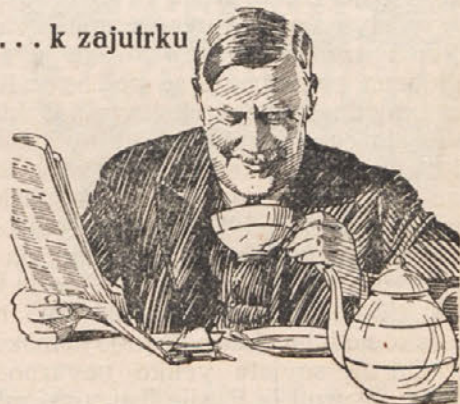
Vedno večji postaja vpliv države na socialno zavarovanje. Dočim je doslej država socialna zavarovanja samo odobrvala in nadzorovala ter zabranjevala vsako nepostavnost v njih, začena vedno bolj povdarjati dolžnosti zavarovalcev in pravice zavarovancev. Predvsem velja to za brezposelno zavarovanje, ki zahteva od davkoplačevalcev velike gmotne žrtve.

Ta površni pogled na preokret dosedanjega socialno-političnega življenja kaže, da smo na novi, doslej nepoznani poti. Nadaljni razvoj je nejasen. Pri nas v Avstriji je ta odvisen — vsaj pri današnjem političnem položaju, predvsem od razvoja krščanske pojmovanje stanovske misli. Čim se nekoč posreči stanovsko misel ukoreniniti tudi ustavno-pravno, bo glavni del dela dovršen. Če pa se krščanske stanovske misli pri nas ne bi dalo oživiti in ukoreniniti, preostaja še izhod v fašistični ali nar. socialistični način rešitve. Uspeh druge in tretje rešitve bo seve manjši in nedostatnejši.

Zgodovinarji bodočih časov bodo vojna in poveljna leta, v katerih živi sedanji rod, imenovali razdobje dveh velikih vekov. Kot pomenijo v človeškem življenju veliki dogodki usodni preokret njegovega dosedanjega mišljenja in naziranja in novo spoznanje življenjske skrivnosti, tako se dogaja tudi v človeški zgodovini. Le ena je razlika med človekovo in človeško zgodovino, da se meri prvo po deset- in dvajsetletjih, dočim se odigrava zgodovina človeštva iz tisočletja v tisočletje.

Bila bi za današnji človeški rod velika pridobitev, če bi se za bodoče tisočletje usod-

... k zajutрку

**pijačo, okusno, zdravo:
seveda Kathreiner
pristno Kneippovo sladno kavo**

nega razdobja zavedal in pod tem vidikom uravnaval svojo misel in svoje delo.

Nova Avstrija.

Kdor je v minulih dneh imel priliko osebno ali po katoliškem avstrijskem časopisju ali po radiu zasledovati potek katoliških dnevov na Dunaju, je zadobil utis veličastne manifestacije katoliške misli v Avstriji. Pomen svečanostnih dunajskih dnevov je tem večji, ker gre njihova vsebina daleč preko spomina na zgodovinsko velevažni dogodek osvoboditve Dunaja pred turškim jarmom.

Katoliška Avstrija in z njo ves krščanski svet sta v teh dneh proslavila zmago pri Dunaju 12. septembra leta 1683, ki jo je v prvi vrsti izvojeval znameniti poljski kralj Jan Sobieski in rešil s tem krščanski zapad mohamedanske poplave. „Zastavil sem svojo osebo, svoje življenje in ljubezen do svojega doma in sem prepričan, da me vaša svetost ne bo zapustila, ko se bom spustil v boje za slavo križa in rešitev vsega krščanstva“, je pisal pred bitko tedanjemu papežu Inocencu XI.

Dvestopetdesetletnico osvoboditve Dunaja je praznovalo v prestolici zbrano avstrijsko ljudstvo v znamenju preporoda katoliške misli. K velikemu sijaju spominskih dni in spontanim svečanostim izjavam znamenitih govornikov je nedvomno veliko doprinesel tudi notranjepolitični položaj naše države.

Uradna politična korespondenca govori o posebnem odlikovanju avstrijskih katolikov, ko

je sv. Oče odposlal k katoliškim dnevom posebnega delegata kardinala La Fontaine, in med drugim pravi sledeče: **V teh dneh spomina na vzajemnost krščanskih knezov in narodov pred 250 leti bodi Dunaj pri rešitvi sodobnih vprašanj avstrijskega ljudstva zopet središče in izhodišče. Avstrija hoče zase le spoštovanja, samoodločbe in pravice in v tem smislu pozdravlja vse kulturne narode sveta.**

Jedro velikih svečanosti je bilo nedvomno v govornih slavnostnih govornikov — med drugimi kanclerja dr. Dollfussa in pravosodnega ministra dr. Schuschnigga —, ki so posvetili 250 letnici zgodovinskega dogodka vso pozornost in naglasili v vznešenih besedah izredni pomen sodobne Avstrije in njenega poslanstva v sedanji dobi: **Naš čas stremi za preureditvijo države in družbe. Pri tem je pravilna usmerjenost glavna. Katoliška Avstrija ne sme pozabiti, da ji je poverjena velika naloga v interesu rešitve nemštva in vsega krščanskega evropskega zapada.**

Kdor pozna zamotanost notranje-političnega položaja v državi in ne podcenjuje sile gibanja, ki se skriva ali pod imenom narodno-socialističnega ali avstrijskega fašizma, dalekosežnosti dunajskih slavnostnih dnevov ne bo mogel prezreti. Da bi poživil katoliškega duha v vsej državi je tudi naša želja.

Katoliški kongres na Dunaju. Dunaj se je veličastno pripravil na katoliško manifestacijo, ki jo je organiziral kardinal Innitzer, dunajski nadškof, v proslavo 250 letnega jubileja, odkar je bil Dunaj osvobojen turškega obleganja. Po prvotnem načrtu naj bi Dunaj združil v dneh kongresa vse katoliške Nemce. Radi spora, ki vlada med Dunajem in rajhom, so rajhovski Nemci docela izostali. Došle pa so velikanske množice domačih in tujih gostov, ki so se udeležile verskih svečanosti. Posebno velika udeležba je bila iz onih dežel, katerih predniki so sodelovali pri osvoboditvi Dunaja 1683. leta. Po površnem računu je bilo skupno 250.000 udeležencev, med njimi 50.000 Poljakov, nadalje gostje iz Čehoslovaške, Jugosla-

vije, Madžarske, Francije, Belgije, Italije in Švice. Navzočih je bilo pet kardinalov in nad 30 škofov. Vlada in zvezna armada sta 11. septembra oficijelno sodelovali pri proslavi osvoboditve Dunaja.

Nasilje hitlerjancev na Češkem. V Marijinih Laznih na Češkem so hitlerjevci ubili profesorja Lessinga, ki je pred njimi zbežal iz Nemčije. Morilec je po lestvi splezal do prvega nadstropja in skozi okno ustrelil nemškega učenjaka „nečiste židovske krvi“. Teodor Lessing je bil Nемец širokega evropskega obzorja, ki je v Hannoveru kot vseučiliški profesor prišel v spor z hitlerjevimi akademiki. Napisal je tudi nekaj člankov v praških listih

proti hitlerstvu in proti Hindenburgu. Zato so ga hitlerjevci umorili na češkoslovaških tleh.

Bolgari v Ljubljani. Začetkom septembra je dospelo v Ljubljano 50 bolgarskih gospodarstvenikov, ki so prišli iz Zagreba. Ljubljana, posebno mladina jih je sprejela z vsem navdušenjem in toplino slovanskih čustev. Bolgari so se mudili več dni na ekskurziji po Jugoslaviji ter so iz vseh krajev, kjer so se mudili, zlasti pa iz Beograda in Zagreba, odnesli najboljše utise in so bili povsod prijetno presenečeni nad pristranim sprejemom. Gostje so po večini člani bolgarskih gospodarskih zbornic.

Rusija začenja igrati v evropski politiki **važno vlogo.** Odmevi zblizanja med Francijo in Rusijo še niso potihnili, ko je evropska javnost izvedela za drugo novost: za pogodbo Rusije in Italije. Obe državi sta se pogodbeno zavezali, da ne boste druga proti drugi posegali k sredstvu vojne, marveč spoštovali nedotakljivost ozemlja ene ali druge pogodbenice. Nobena pogodbenic se ne bo udeležila nobenega mednarodnega dogovora, s katerim bi se skušalo eno izmed obeh držav gospodarsko ali trgovsko oškodovati. Isto velja tudi za politične mednarodne dogovore. Angleški listi izražajo domnevo, da bo Mussolini sedaj skušal posredovati med Moskvo in Berlinom, da se sedaj tako napeti odnošaji med Nemčijo in Rusijo izboljšajo. Rusiji je sovražno Hitlerjevo razpoloženje jako neljubo, ker pomenijo nemške želje po Ukrajini za sovjete veliko nevarnost. — Medtem se je vrnil iz Rusije francoski ministerski predsednik Herriot, ki se je povoljno izrazil o današnjem režimu v Rusiji. Pohvalil je sovjetsko oblast radi uspehov, ki jih je dosegla pri izvajanju svojega petletnega načrta.

Uboga Ukrajina! Francoski list „Matin“ prinaša poročilo ameriških farmerjev, ki so obiskali Rusijo in se mudili tudi v Ukrajini. Na ukrajinski vasi, pravijo, vlada nepopisna beda. Manjka kruha in mesa. Ljudje se hranijo z raznimi zelišči in delajo moko iz skorje in listja dreves, iz česar pečejo neko grenko jed. Mnoge vasi počasi izumirajo. Tako je v neki vasi, ki je štela prej 800 prebivalcev, umrlo dosedaj 200 ljudi. Celo leto se je porodil samo en otrok. Ko so Amerikanci darovali kmetom nekaj jestvin, so jih tako hlastno pogoltnili, da sta dva od tega preko noči umrla. V mnogih vaseh je lakota tako grozna, da jedo celo človeško meso. Ukrajina, nekdanja žitnica sveta, je danes na robu propada. Nekdaj bogati kmetiči so popolni berači. — Izključno krivdo ukrajinske žaloigre nosi sovjetski režim in spri-

čo takih dejstev ga ne reši nobena še tako pretekana diplomacija.

Največji eksperiment v zgodovini. Rooseveltova gospodarska reforma je zadelala na velike težkoče. Prišlo je do vprašanja: kdo je močnejši, ali Roosevelt s svojim reformnim načrtom ali ameriške banke in veleindustrija. Na čelu odpora proti reformam stoji avtomobilski kralj Ford. Delavstvo in malo podjetništvo stoji za predsednikom, tovarnarji in bankirji za Fordom. Pišejo, da se predsednik ne bo ustrašil niti diktature, ako se velekapital ne ukloni.

„Vaterländische Front.“

Celovške „Freie Stimmen“ nišejo v številki predzadnje nedelje pod gornjim naslovom med drugim sledeče: Izza mesecev je neka fronta, takozvana „Vaterländische Front“ na delu, da doprinese javnosti dokaz, da je v deželi samo en sam dober Avstrijec in en sam pravi sin domovine, namreč ta, ki je v tej organizaciji... Kolike groteskne oblike zadobi tako stališče, kažejo v žalostni luči dogodki v jezikovno mešanem ozemlju naše dežele. Že smo poročali o pred tedni se vršecem zborovanju domovinske fronte v Št. Jakobu v Rožu. Danes moramo dodati, da se je minulo nedeljo v tamošnji šoli sestal odbor, ki je na predlog krščansko-socialnih zastopnikov hotel voliti neko prominentno osebo Koroške slovenske stranke za propagandnega vodjo domovinske fronte tega okraja. Namera se je izjalovila spričo odpora slovenskega zastopnika samega. Vsak kdor pozna narodno-politični položaj jezikovno mešanega ozemlja, ve, kolika je grozovitost (Ungeheuerlichkeit) tega slučaja in kako izzivalno je dejstvo, da so ljudje, ki so v obrambnih bojih in ob glasovanju resnično vršili svojo domovinsko dolžnost, sedaj izdajalci ali vsaj nezanesljivi državljani, ker stojijo izven te fronte. — Nobeden ne bo razumel, da so danes posebno zvesti državljani oni, ki so v letih 1919, 1920 in 1921 stali na strani zunanjih sovražnikov ali se celo z orožjem v roki branili proti notni deželi.

Priznana zasluga koroškega Landbunda je, da je njegova organizacija ravno v narodno-politično ogroženih krajih nekako zbirališče domovinizvestih elementov nemškega in vin-dišarskega ljudstva. Zato bi bili mi mnenja, da ima Landbund ravno tod prej kot sedaj s svojo idejo stanovskega učenja za glavno nalogo, da zbira narodno in delno kulturno

različne elemente domovinizvestega ljudstva. Po našem mnenju ni naloga domovinske fronte, da v narodno-politično ogrožene kraje vnaša nova nasprotja tolikega obsega, da vodi nujno do poostitve ne samo nacionalnih, marveč celo notranje-nemških sporov v jezikovno mešanem ozemlju.

To je beseda nemško-nacionalnega lista „Freie Stimmen“. Naslovljena je na **vodilne kroge domovinske fronte in krščansko-socialne stranke.** Kak bo njihov odgovor, danes ne vemo, vendar smo nanj **sila radovedni, ker čujemo tudi od druge strani, naj bi se slovenska manjšina na Koroškem nikar ne mešala v sedanji „notranje-politični“ spor v državi.** Na ta odgovor hočemo nato povedati še mi svoje mnenje o odnošajih države do manjšine in o državotvornosti naše manjšine.

DOMAČE NOVICE

V Ljubljani je umrla 21. avgusta č. s. M. Pia Regali iz znane slovenske družine Regali. Svoječasno je delovala kot učiteljica na učiteljsku pri uršulinkah v Celovcu, kjer je med drugim poučevala tudi slovenščino. Velike so njene zasluge za povzdigo verskega slovstva med Slovenci. Njen življenjepis prinese „Nedelja“ v oktoberski številki. Blaga sestra naj počiva v miru! (Uredništvo je bilo obenem naprošeno, da posreduje prijavo njenih bivših učenk, ki si želijo od pokojne sestre spominske slike, in prošnji radevolje ustreže.)

Dob pri Pliberku. (Fantje odgovarjajo.) V predzadnji številki našega lista je v dopisu iz naše vasi nekdo poročal o dobljanskih fantih-rogoviležih. Ker bi z omenjenim dopisom svet dobil o nas dobljanskih fantih slabo mnenje, hočemo našo fantovsko čast braniti z današnjo izjavo: Je res, da je med nami dosti vročekrvnosti in da znamo svojo vročekrvnost pokazati na pravi fantovski način. Govorica s trdo pestjo pa je naša stara navada in nam je ne bo nikdo zameril, kdor pozna posebnosti vaškega življenja in obenem ve, da taka fantovska govorica nikdar ne rodi trajnega sovraštva ali celo krvnega maščevanja. Kjer se fantje spoprimejo, pri tem ne prekoračijo meje, ki jim jo veleva njihova čast, in se po prepiru znajo celo zopet združiti v skupni pesmi, so v svoji pravici, katere jim ne sme kratiti nikdo. Tako se glasi paragraf dobljanske fantovske družine. (Ta vaš paragraf moramo samo odobriti. Op. ured.)

PODLISTEK

Slovanska duša.

Davorin Trstenjak.

V svetovni vojni je šel poročnik, rodом Slovenec, s šestimi vojaki na izvid proti ruski vojni črti. Bila je temna noč. Drug za drugim so jahali skozi šumo, in konji so nemirno prhali. Poročnik zapazi, da so njegovi vojaki zaostali. Tih jih zove po imenih, a nihče se ne javi. Izgubili so se.

Poročnik se težko prebije skozi gosto šumo. Nenadoma zapazi blede, slabotno luč. Razjaše in priveže konja k drevesu ter se oprezno bliža poslopju. Kmalu vidi, da je to kapelica. Odpre vrata in vstopi. Na oltarju pred sliko Matere božje gorita dve sveči. Sicer pa je v kapelici temno in tiho. Poročnik se odkrije in poklekne pred oltar. V tem trenutku čuti, da se v kotu nekaj premika. Ozre se — trije Rusi! Hitro vstane in zgrabi za samokres. Eden izmed Rusov pa dvigne roko ter se približa poročniku, ki je takoj uvidel, da brez slabega namena. Rus je bil visok in stasit človek, svetlih las, kozaški podčastnik. Mirno in prijazno zre Rus na poročnika ter mu pravi:

„Odpravili smo se na izvid in vstopili v to kapelico, da pri Devici Mariji pomolimo za svoje življenje, za svojce doma in za svojo deco. Ko smo čuli, da se nekdo bliža, smo se skrili. A sedaj, gospod poročnik, ko smo se sešli tukaj, se ne smemo napadati. Marijinega oltarja ne smemo ogrešiti s svojo krvjo, na tem mestu govorimo le z Bogom! To človeka pomirja v tem strahovitem peklju. Saj bomo tam zunaj, žal, zopet neprijatelji.“

Besede so prihajale iz toplega, dobrega in blagega srca in so presunile mirnega Slovenca poročnika, ki odvrne:

„Dobro, dobro, samo molite in Mati božja naj usliši vašo prošnjo!“

In trije krepki, stasiti in moški Rusi snamejo kučme, sklenejo roke, jih naslonijo na puške ter molijo.

Ko se prekrizajo, poberejo kučme in vržejo puške na rame, a podčastnik pristopi k poročniku in mu ponudi roko. Slovenec prime to težko roko, je stisne in reče:

„Bog te spremljaj, dragi brat!“

„Hvala, gospod brat!“ odvrne Rus. Nato se poljubita. Rusi odidejo iz kapelice in kmalu se je začul topot konjskih kopit, ki se je izgubljal bolj in bolj. Slovenec pa je stal pred oltarjem ves srečen, ker se mu je razkrila blaga slovanska duša.

Materna govorica.

A. Martin Slomšek.

Med vsemi jeziki mora biti Slovencem najljubši naš materni jezik. Bratje in sestre moje! Slovenec bom Slovencem iz ljubezni materinske govoril nove besede v slovenskem jeziku, katerega je tudi sv. Duh dal govoriti apostolom.

Naš slovenski jezik je brat tistega grškega jezika, v katerem so apostoli in evangelisti spisali Sveto pismo, in že pred tisoč leti so naši očetje brali Sveto pismo v slovenskem jeziku, so po slovensko v hiši božji prepevali Bogu hvalo. Kdor se tedaj tako starega jezika sramuje, je podoben trapu, ki s sebe strga lepo, pošteno oblačilo, ki mu ga je dal dobri oče, se obleče po tuje in misli, da bo lepši.

Naš imenitni slovenski jezik se ne marnja samo pri nas; ni ga jezika na svetu, ki bi ga marnjali tako po širokem kakor jezik slovenski. Pojdi za jugom do morja, našel boš po Hrvatskem, Dalmatinskem ljudi, ki govorijo slovensko kakor ti. Prehodi Ogrsko, Češko, poljsko in moravsko deželo, povsod boš našel svojo slovensko žlahto.

Za slovenski jezik se malo zmeni le tisti, ki sveta ne pozna in ne ve, kakšni ljudje živijo po svetu. Tak je podoben nevednemu otroku, ki tudi misli, da je celovško jezero največje morje na svetu in da je onkraj Ljubelja že konec sveta.

Kdor svoj materinski jezik zavrže ter ga pozabi in zapusti, je podoben zmedenemu pijancu, ki zlato v prah potepta in ne ve, koliko škodo si dela. Materinski jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od starišev; skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in zapustiti svojim mlajšim. Človeški jezik je talent, ki nam ga je izročil Gospod nebes in zemlje, da bi z njim barantali in storili veliko dobička. Kdor svoj materinski jezik pozabi, svoj talent malopridno zakoplje; Bog ga bo enkrat tirjal in vsi zaničevalci svojega poštenega jezika bodo potisnjeni v vnanjo temo. Oj ljubi in pošteni slovenski materinski jezik, v katerem sem prvič klical svojo ljubeznjivo mamo in dobrega ateja, v katerem so me moja mati učili spoznavati Boga, v katerem sem prvič častil svojega Stvarnika! Tebe hočem kakor najdražji spomin svojih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti, za tvojo čast in lepoto skrbeti po pameti, kolikor premorem; v slovenskem jeziku do svoje poslednje ure najrajši hvaliti Boga; v slovenskem jeziku najrajši učiti svoje ljube brate in sestre Slovence in želim kakor

Bistrica v Rožu. (Ni pokoja.) Naša občina je nevarno gnezdo. Vse, kar je nemškega, se zdi kot nekaka zarota proti sedanji naši vladi. Kljub razpustu stranke se dela na tihem naprej in nabira predvsem pristašev. Nedavno so organizirali pohod v Podsinjo ves, pri katerem ni manjkalo javnih nameščencev. Pohod je končal s tem, da je romalo nato 22 mož v boroveljske sodnijske zapore. Opazila pa se je dvojna mera; dočim so se zapeljivci vedeli izmuzniti, je roka pravice pograbila samo zapeljane. In mi se vprašujemo, ali je oko postave res tako kratkovidno.

Blače na Zili. (Tržni dan za žrebeta.) Vsaki prvi septembrov pondeljek imajo pri nas žrebeta svoj semenj ali „žegen“. Letos so došli kupci iz Gornje in Spodnje Avstrije, iz Solnograške in iz Tirolskega. Kupili so okrog 90 žrebet, 67 so jih odpeljali še isti dan po železnici. Cene so med dve- in štiristo šilingov.

Krčanje. (Razno.) Redek slučaj smo imeli pred kratkim na Krčanjah. Poročiti bi se imel Lojze Zwitter z Rude z Marijo Čemer pd. Modrejevo. Nekaj dni pred poroko sta obiskovala svoje sorodnike na Krčanjah, pri pd. Kosu pa je postalo ženinu naenkrat slabo, komaj je še prišel na nevestin dom k Modreju. Tam se je vlegel in domači so takoj poslali po zdravnika v Grebinj. Tega ni bilo doma. O polnoči je ženin umrl. V nedeljo, ko bi se imela vršiti poroka, smo ga pokopali. Poročena sta bila na grobu. Ženina na grobu je zastopal nevestin brat pd. Modre. Pri tej poroki se nismo mogli ubraniti solz. N. p. v. m. — V pondeljek, dne 4. t. m. smo pokopali 49 letno Rutarjevo mamo Rozalijo Slamanič. Bilo je to ravno na njen god. Petnajst let je bila prikležena na postelj, vsa leta je ležala kot mrtvoudna, ni se mogla ne gani in ne govoriti. Zdravniki ji niso vedeli pomoči. Zapušča 4 otroke. Na grobu ji je zapel v slovo naš moški zbor pod vodstvom g. Julija Nedved prelepo pesem „Nad zvezdami“. Naš upokojeni č. župnik Drdljak so imeli do srca segajoč govor. Rudarjevi družini naše sožalje! — Naši pevci se začenejo gibati in ni izključeno, da nastopijo na podjanski dolinski prireditvi. — K šoli prizidavamo sedaj drugi razred. Vsi bi sicer rajši imeli novo poslopje, a ni denarja.

Libuče. Vesela se v prejšnje dni ozirata, mirno oči v prihodnje vpirata. Tako lahko trdimo o jubilejnih paru, moža in žene, Ferdinandu in Marije Broman, ki sta pretekli četrtek obhajala praznik srebrne poroke. Sredi otrok, treh zdravih in čvrstih fantov in treh

hvaležni sin svoje ljube matere, da kakor je bila moja prva beseda slovenska, tako naj bo slovenska tudi moja poslednja.

Delo.

Izvor in začetek življenja je delo in v delu je dopolnjevanje življenja. Življenje brez dela je polovično življenje, je poguba in smrt.

(Fr. Ks. Meško.)

Delo je še vse premalo v časti. Seveda nam ga je Bog naložil za kazen, a na tem svetu je blagoslovljeno vse, kar pride iz božje roke, tudi kazen. Delo nam gladi pot k sreči, daje nam zaupanje v Boga in v sebe, odvrta nas od mnogih nespametnosti in nas obdaja s čistim, zdravim zrakom, ki ga hitro okuži lenoba.

(Fr. Detela, slov. pisatelj.)

Kaj je boljše.

Narodni pregovori.

Boljša pamet nego žamet.
Boljša prva zamera od druge.
Boljša bobova slama nego prazne jasli.
Boljši črn kos kruha nego prazna torba.
Boljše drži ga nego lovi ga.
Boljše je lačen biti nego raztrgan hoditi.
Boljši je vinar pravičen nego zlat krivičen.
Boljše poštenje nego sramotno življenje.
Dober sosed je boljši nego deset stricev.
Boljša kratka sprava nego dolga pravda.

Boljša je žlica soka v miru nego polna miza jedi v prepiru.

Prebrisana glava in pridne roke so boljše blago nego zalte gore.

pridnih hčera, katerih ena je že poročena, je kaj kmalo potekel svečani dan. Bil je to praznik družinske skupnosti, domače besede in pesmi. V spominu na preteklo četrstoletje dela in truda, ki je bilo spremljano z blagoslovom, so se delali načrti za bodočnost, kajti pridni ljudje ne mirujejo, dokler ne počivajo v grobu. Spoštovani Jurjevi družini želimo vsi, da doživi še mnogo, mnogo srečnih let!

Obirsko. (Smrt.) Težka izguba je zadela Artačevo hišo. Grenka smrt ji je ugrabila skrbnega in blagega gospodarja. S skrbjo in varčnostjo se je trudil, da ohrani otrokom očetovo grudo. Njegova ljubezen do otrok je bila ganljiva, bil je tudi vnet za božjo čast. Že bolan je še vedno hodil v cerkev in kot cerkveni pevec vztrajno poveljeval božjo službo. Sosedom je bil dober in postrežljiv. Zaradi teh njegovih lepih lastnosti ga je cenila in spoštovala cela župnija in žaluje sedaj ob njegovi smrti. Umrl je na želodčnem raku star komaj 35 let. Hudo bolezen je prenašal z veliko potrpežljivostjo in vdanostjo. Bog mu daj plačilo, mi mu ohranimo blag spomin in Artačevi hiši bodi izrečeno naše iskreno sožalje!

Korte. (Dve smrti hkrati.) Kaj takega se pri nas, ki štejemo še ne sto duš, še ni zgodilo. Dve smrti in dva pogreba istočasno! Brakarjevi družini je smrt ugrabila staro mater. Španska ji je izpodkopala zdravje. Še bi jo radi imeli med seboj in jo težko pogrešajo. Njeno življenje je bilo trpljenje, kakršnega je deležna mnoga slovenska žena in mati. Dosegla je starost 85 let. N. p. v. m.! Brakarjevi družini naše iskreno sočustvovanje! Skoro isto uro je umrl zadet od srčne kapi Al. Wallner, drvar iz Solnograške, v rudarski koči. Kuhal je zajutrak, padel in umrl. Komaj 14 dni je delal v Kortah. Prišel je iskat zaslužka, a našel smrt. Tovariši-drvarji so ga polnoštevilno spremljali na zadnji poti. Pokoj mu v slovenski zemlji!

Gonovece. (Smrt.) Čarfovo družino je zadela bridka izguba: v komaj osmih dneh sta ji umrli kar dve hčerki. Tako smo nedavno pokopali njihovo Reziko. Bila je dobro krščansko in slovensko dekle, zato so jo ljubili vsi, ki so jo poznali. Njeno prijazno in mirno vedenje je bilo vzgledno vsem. Žal je bila rahlega zdravja in v bolnišnici je morala umreti za pljučnico. Čarfovi družini izrekamo naše toplo sočutje, hčerkama bodi mir in pokoj!

Krnica v Zilski dolini. († oče Jurij Blüml.) V pondeljek, dne 4. septembra, smo spremljali očeta Blüml-a, p. d. Klemenca, na njegovi zadnji poti v tej solzni dolini. Pri ponočnem padcu čez strme hišne stopnice ga je zadela srčna kap v njegovem 74. letu. Pogreba se je udeležila ne le vsa šentpavelska fara, ampak tudi njegovi znanci iz vse Zilske doline. Saj je bil rajni oče Klemenc kot dober kristjan in skrben gospodar vsepovsod spoštovan. Znani doktor Blüml, vodja slov. Karitassekretarijata v Celovcu, je njegov sin. Zato se je udeležilo pogreba njegovega očeta tudi več duhovnikov in mnogo študentov. Duhovniki so bili: č. Havliček, župnik čanjski, in soprovizor šentpavelski, č. Jank, radiški provizor, čigar krstni boter je bil rajni oče Blüml, č. Katnik, župnik gorjanski, in č. Majerhofer, župnik blaški. Na grobu je govoril tolažilne besede domači dušni pastir č. Havliček. Rajni je bil soustanovitelj družbe sv. Jožefa, ki se je ustanovila v fari pred 40 leti. Naj počiva v miru! Klemenčevi družini toplo sožalje!

Bistrica pri Pliberku. (Požar.) Dne 24. p. m. nas je iznenadil v pozni noči velik požar; Štampahov hlev je bil v ognju. Pet požarnih bramb je prihtelo na mesto požara, da obvarujejo sosednja poslopja in rešijo, kar se da. Vsa krma in kmetijski stroji so žrtev plamena. Škoda je zavarovalnino le delno krita. Vzrok požara še ni pojasnjen.

Ostale novice: Dne 18. septembra gre na dražbo imetje občine Železna Kapla, med drugim ubožni dom, novo šolsko poslopje, gasilni dom, kopališče in več drugih objektov. — Most čez libuški potok, ki veže cesto iz Pliberka z dež. cesto v Mežici, je do 23. t. m. vsled nujnih poprav zaprt. — Dne 8. t. m. se je na vožnji k dunajskim katoliškim dnevom mudil v deželi odposlanec sv. Očeta kardinal La Fontaine. V Podkloštru so ga sprejeli zastopniki cerkvene

in posvetne oblasti. Na poti je bil vsepovsod deležen živahnih ovacij. — „Freiheitskämpfer“ glasilo nar. socialistov, je končno veljavno ukinjen. — Dne 8. septembra se je preselil v južno Ameriko bivši poljedelski min. Thaler z 70 tirolskimi družinami. — Odstavljeni so od službe pliberški župan dr. Herbst, okrajni glavarji v Špitalu, Št. Vidu in Volšpergu. — Celovške „Freie Stimmen“ je kupil konzorcij z inž. ministrom Winklerjem na čelu. Postale so glasilo nacionalno-stanovske fronte Landbunda. — Sprejemni in ponavljalni izpiti na celovški gimnaziji se vršijo v četrtek, dne 14. septembra; dne 16. septembra ob 9. uri je vpisovanje v vse razrede; pouk se prične 18. t. m. Isti termini veljajo za uršulinsko učiteljsko v Celovcu. — O priliki čiščenja nezanesljivih poštnih uradnikov je poštno ravnateljstvo med drugim odpustilo celovškega poštnega uradnika Königa. — Ojačene so vojaške garnizije v Špitalu, Labudu in Žel. Kapli. — Listi poročajo o predstoječem odstopu dosedanega dež. glavarja Kernmajerja, katerega bo nadomestil vladni komisar.

NAŠA PROSVETA

Slovenska beseda.

Slovenska beseda je zlata posoda, ki skriva najdražji biser: ustvarjajočo, odrešujočo misel. Je zlata skrinja, ki skriva vse neizmerne zaklade, ki jih je v tisočletjih nakopičila slovenska duša. Slovenska beseda, podobna je zastoru v templju tisočletnega narodnega trpljenja in mučeništva. Da bi ne bilo besede, kako naj bi rodovi znali za delo in borbe svojih prednikov? Slovenska beseda je zlata veriga, ki veže tisočletne rodove v en sam slovenski narod. Kar je kmetiškemu rodu njegova gruda, tisočkrat preorana in posejana in požeta, to je narodu njegova beseda. Da bi ne bilo besede, kako naj bi ljudstva hranila svojo ljubezen, bol, molitev, srečo? Slovenska beseda, kos materinstva je v njej, vedno sprejemajoči in vedno dajajoči. O sili in zdravju naših prednikov pričajo gradovi in božji hrami, kmetiški domovi in naši grobovi, priča o njej naša sveta zemlja. Najbolj pa priča o sili in zdravju davnega slovenskega naroda: slovenska beseda. Najlepši in najvišji spomenik več-tisočletne narodne zgodovine je, visok kot nebo in lep kot sonce. Slovenska beseda je krvna žila tisočletnega narodnega telesa, po tej žili se pretaka narodova kri iz srca v telo in nazaj v srce. Kar je duši telo, je misli beseda: zlata posoda in v njej biser neizmerne dragocenosti.

To je slovenska beseda! Kako ga čuvamo, ta dragoceni biser? Ali ni dovolj, da ga onečajo drugi? Smo mi vsaj že storili vse, da ga ohranimo sebi in svojim?!

Mladina! Šola ti odreka lepoto tvoje besede, h tebi prihaja tujec, ki govori o tvoji besedi zaničevalno in prezirajoče. Bodi zato vsaj ti v svojih društvih in v svoji družbi, ki bo ta dragoceni biser oprala madežev, da se bodo v njem lomili žarki rumenega sonca v devet pramenov. Zato sezi, mladina, najprej po slovenski knjigi in slovenskem listu, goji slovensko besedo v svojih društvenih sestankih — goji jo tudi zaradi besede same! —, uri in vežbaj se v njej v govoru in pismu, vedno bolj se v njej izpopolnjuj! Potem se ti bo odprla neizmerna zakladnica slovenske duše, ko boš rada segala po delih našega Finžgarja, Detele, Preglja, Cankarja, Meška, Župančiča in drugih sto in sto vitezov slovenskega kulturnega življenja. Potem šele boš zamogla iz bogastva svojega slovenskega naroda obogateti še sama! Da boš nekoč že močna tako, da boš množila narodno bogastvo še sama, pa ti bodi tvoja končna želja, tvoj zadnji cilj.

Šmihel—Globasnica. („Dve nevesti.“) V nedeljo, dne 17. t. m. o priliki rozarskega žeganja priredijo šmihelski igralci v Globasnici pri Soštarju ob 3. uri pop. igro „Dve nevesti“. Na svidenje!

V nedeljo, dne 24. septembra odkrijemo ob farni cerkvi pri Sv. Jakobu v Rožu spominsko ploščo pevcu naše „Nmav čriez jizaro“ župniku Treiberju. Spored: Po drugi sv. maši, t. j. ob 10. uri dop. blagoslovitev, govor, pevski nastop obdravskih fantov in mož pod vodstvom osrednjega pevskega referenta g. Kernjaka. Prosvetna društva iz Roža in okolice se udeležijo blagoslovitve in odkritja po zastopnikih. Vabljeni tudi vsi ostali prijatelji naše narodne pesmi! Osrednji prosvetni odbor.

Pevska prireditve pri Ogrinu v Galiciji se vrši v nedeljo, dne 1. oktobra ob 3. uri pop. Spored obsega narodne pesmi in sicer v skupnem in posameznem nastopu zborov z Radiš, Škocjana, Št. Vida, Žitare vesi, Št. Lipša in Galicije. Vstopnina 50 grošev. Čisti dobiček je namenjen ubožnemu fondu gališke občine. Osrednji odbor se nadeja z ozirom na lepi pevski spored in na nesebični namen prireditve prav številne udeležbe.

Št. Jakob-Pečnica. („Izgubljeni sin.“) V nedeljo, dne 3. t. m. je gostovala pri nas šentjakobska fantovska zveza z lepo in poučno igro „Izgubljeni sin“. Uvodoma je govoril po zdravni besede fant iz njenih vrst, nakar je nastopil še zastopnik prosvetne centrale ter v svojem govoru slikal, kako se tudi sodobno človeštvo nahaja v tujini proč od očetovega doma ter je prepuščeno stiski in revščini. „Nazaj k očetu“ bodi zato klic sedanjemu rodu. Po govorih se je pričela igra, katero so šentjakobski fantje podajali brezhibno. Več živahnosti posameznih igralcev bi morda igri ne bilo v kvar. Zapustila je globok utis pri vseh gledalcih in posebno na pečniških fantih je bilo videti, da sedaj hočejo stopiti s Šentjakobčani v konkurenco. Po igri je še sledil kuplet „Župan“, katerega je zapel šentpetrski Pepej. Vstopnina ni bilo.

GOSPODARSKI VESTNIK

Navodila starega čebelarja.

V Prtičah, župnija Hodiše, je pred dobrimi petintridesetimi leti umrl za tisti čas zelo več in umen čebelar. Bil je to Gregor Ropar, p. d. Ošterman, ki se je rodil l. 1846. kot sin pristne slovenske družine. Za čebelorejo je bil zelo vnet in po cele dneve, da cele tedne je opazoval življenje in delo čebelic. S svojim apazovanjem in poizkusi je razvozal marsikatero svojevrstnost in zanimivost v žitju in delu čebel. Pisal je pogosto tudi v tedanje glasilo čebelarjev, v „Bčelarja“, ki je izhajal tedaj v Kranju. Za tedanji čas je bilo to nekaj izrednega. Napisal je marsikaj zanimivega, kar velja še sedaj. V njegovi zapuščini so se našle tudi naslednje vrstice, ki jih hočemo otepi pozabljenja. Tako je bil imenovani prvi čebelar v našem kraju in mogoče tudi na slovenskem Koroškem, ki je začel pri čebelah s premakljivim delom. Sam je tudi izdeloval panje in si za svoj sistem izbral tako prikladno mero za nje, da še danes večina čebelarjev daleč v njegovi okolici ravno te panje ceni kot najboljše za naše razmere. Imajo pa ti panji znotraj sledečo velikost: širina 32, višina 16, dolžina 68 cm.

Njegov rokopis, ki se je našel in ki je bil pisan okrog 1890, se opira na velikost njegovih panjev, in pravi:

1. Med dvema satoma je 364 cm² praznega prostora. V tem ima pozimi prostora 800 čebel, v polovici praznega satovja v luknjicah kvečjemu do 1000, skupaj 1800. Na trinajstih satih do 23.000. Ako jih je več, so prisiljene sedeti na sprednjem satu. Ker pa tukaj bolj občutijo zunanjo izpremembo vremena in ker jim je tudi vsled prevelikega števila presoparno, jih veliko pogine, kar tudi slabo vpliva na one, ki ostanejo žive.

2. Kadar čebele od vsakdanjega leta prenehajo, potrebujejo na vsakih 100 čebel en kvadratni centimeter odprtine, in sicer pri letniku polovico in pri dušniku polovico. V večjem panju in ob mrzlih dneh nekoliko manj, v manjšem panju in ob toplejših dneh nekoliko več. (Konec prihodnjč.)

Kako bomo letos stiskali mošt. Sadna letina je slaba in ponekod bo pomanjkanje mošta občutljivo. Zato navedemo danes recept za podaljšanje stiskanja sadnih tropin s pomočjo sladkorne vode. Najprej se sadje stisne po navadi. Tropine se nato zmeljejo in polijejo z 30% vode in ponovno stisnejo. Nato se tropine vnovič zmeljejo in polijejo s sladkorno vodo in sicer toliko, kolikor se je pridelalo sadjevca pri obeh prvih stiskanjih. To se pusti dva dni. Sladkorja naj bo na 100 l vode 8—10 kg. Po dveh dneh se tretjič stisne. Pridelek vseh treh stiskanj se nato zmeša in doda čistih kvasnic za vrenje. V naravnih kvasnicah se nahajajo tudi škodljive primesi in bi se lahko pripetilo, da bi se sladkor ne razkrojil v alkohol in kislino. Tak sadjevec bi ostal sladak in bi se lahko pokvaril. Čiste kvasnice oddaja poizkusna postaja Höhere Bundeslehr- und Versuchsanstalt für Wein- und Obstbau in Klosterneuburg bei Wien.

Pliberški sejem dne 4. sept. Cene: Krave 75—95 g, vprežni voli 85—1.10, ovce 50—60, plemenske svinje S 1.80 za kg žive teže. Promet je bil precej živahen.

Velikovški trg minulega tedna: Biki 60—70, pitani voli 901.00, mladi voli 80—90, molzne krave 65—80, klavne krave 45—65, telice 70—85, plemenski prašiči 1.60—1.80, ovce 50—60 g za kg žive teže. — Jajca 10—11, sirovo maslo 2.80—4.—, stare kokoši 2.50—3.00, mlad 2.00, pšenica 30—31, rž 19—20, oves 13—14, koruza 15, ječmen 14, ajda 26, krompir 8—10, kumare 6—10, apno 5.—5.50, brusnice 40—50 g.

Dunajski zasebni kliring: Dinar 11.55, marka 216.15, lira 47.89, dolar 629.17, češka krona 25.39 šilingov za 100 enot tuje valute.

RAZNE VESTI

Drzni polet dveh francoskih letalcev iz Amerike preko Evrope v Azijo. Predzadnji teden sta se francoska pilota Codos in Rossil dvignila v New-Yorku v zrak z namenom, da letila z letalom najdaljšo razdaljo, ki bo jima mogoča. Po 33 urah sta preletela ocean, se pojavila nad Parizom, a letela naprej, preletela Dunaj, Ogrsko, Jugoslavijo, Turčijo in končno, ko jima je pošla zaloga bencina, pristala v sirijskem mestu Rajak, kjer ima francoska garnizija svoj sedež. Skupno sta preletela brez prestanka 8500 km, to je dosedanja največja razdalja in zato svetovni rekord. Če ju do konca leta ne prekoši v doseženi razdalji kako drugo letalo, bosta deležna visoke nagrade 1 milijon frankov.

Svoje kože ne dajejo zastoj. Letalec, ki je premagal ocean, je že navaden pojav. A kljub temu lahko zasluži lep denar, posebno, če doseže katerokoli razpisano nagrado. Sicer pa so viri teh dohodkov dokaj presenetljivi. Neki angleški preoceanski letalec se je zadnjič takoj udeležil nogometne tekme. Prireditelji tekme so njegov prihod razglasili in ljudstvo se je trlo k njej. Letalec pa je dobil zato 20 odstotkov vstopnine in sicer okoli 36.000 S. Potem je nastopil v kinematografu in delil podpise ter zaslužil 6000 S. Nek ameriški letalec je še boljše izkoristil svoj uspeh. Prejel je od tvrdke, ki mu je dala na razpolago bencin, 72.000 S, 6000 S je sprejel od razstave svojega letala in 30.000 S za reklamo raznih firm. Zahvalil se je namreč pismeno vsem tvrdkam, kjer je bil nakupil potno zalogo, in tvrdke so mu ta pisma bogato nagradila. V celem je ta trgovsko nadarjeni letalec prislužil 360.000 S. Tudi opisi poletov, predavanja in članki vržejo letalcem lep zaslužek. Zadnjič je zaslužil nek francoski letalec pri pariških dnevnikih 5000 S. Še na boljšem so letalke. Modne trgovine jim pred poletom rade poklanjajo najboljše krzna, toalete, čevlje i. sl. Če pa hočejo razstaviti ali razmnožiti sliko letalke, morajo plačati zopet posebej. — Preoceanski poleti so torej obenem dober „kšeft“.

Bilanca svetovne vojne. Na podlagi statističnih podatkov mednarodnega urada za delo so sestavili strokovnjaki pregled izgub v svetovni vojni. Mrtvih vojakov je bilo 9.998.771, težko ranjenih 6.295.512, drugih ranjencev 14.002.039. Civilnih žrtev (žrtev vojne in bombardementov, pokoljev, letalskih napadov, obsojenih radi vohunstva in drugega) je bilo 12.000.000. Vojnih sirot je 900.000, vojnih vdov 5.000.000, beguncev 10 milijonov. — Poleg teh življenjskih žrtev znaša gmotna škoda, ki jo je povzročila vojna posredno ali neposredno, t. j. uničen vojni material, poplajene ladje, uničene hiše, po računu ameriškega bivšega predsednika Hooverja 400.000 milijonov dolarjev. — Strašne številke, ki pa še ne vsebujejo velikanskega notranjega gorja in notranjega razdejanja v narodih in njihovih poedincih.

Naše kače so dobre plavalke. Znano je, da je belouška dobra plavalca. Najraje se zadržuje ob močvirjih in na obrežju potokov in rek. Ako si zaželi ribje ali žabje pečenke, zleže oprežno in tiho v vodo, kjer se spretno giblje. Tudi naš gad je dober plavač. V dnevnem boju za obstanek se ne ustraši deročih potokov in rek, katere preplava z lahkoto. Za ribjo pečenko pa mu ni, marveč gre v vodo samo zato, da najde onstran nje boljše lovišče. Zato ne kaže zgrabiti kačo v vodi, dokler nismo ugotovili, če nima dveh svetlorumenih lis za vratom. To naj si zapomnijo naši mali ribiči „z roko“.

Moderni otroci: „Zakaj nisi napisal domače naloge“, vpraša strogi oče svojega sina. — „Štrajkam, ker menim, da je krivično, če moramo, mi, otroci, delati, učitelj je pa plačan za to“, odvrne čedni sinko.

Naznanilo.

Mizarska delavnica, opremljena s stroji na električni pogon, na prometnem ugodnem kraju v Pliberku, se odda takoj **v najem.**

Potrebna pojasnila daje
Johann Hutter, Bleiburg. 121

Izobraževalno društvo v Šmihelu.

Šmihelsko prosvetno društvo gostuje v nedeljo, dne 17. septembra 1933, to je na Rozalsko žeganje pri Soštarju v Globasnici z veseloigro

Dve nevesti.

Kdor se hoče pošteno nasmejati, naj te prilike ne zamudi. Sodeluje moški pevski zbor.

Začetek ob 3. uri popoldne.

Vstopnina: sedeži S 1.—, stojišča S —50.

Vabijo Šmihelci. 122